

Załącznik

do uchwały nr XI/61/15 Rady Gminy Gorzyce

z dnia 4 sierpnia 2015 r.

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2015 - 2017



Gorzyce 2015 r.

I. WPROWADZENIE

Gminny Program Wspierania Rodziny został opracowany w związku z wejściem w życie z dniem 1 stycznia 2012 r. ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej a jego główny cel, jakim jest wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej wpisuje się w Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gorzyce na lata 2012 - 2016.

Rodzina, wg Jadwigi Izdebskiej - pedagoga społecznego, jest dla dziecka środowiskiem, w którym odbywa się proces wychowania naturalnego.

Od najdawniejszych czasów rodzina realizowała podstawowe funkcje opiekuńczo - wychowawcze wobec dziecka, to ona stanowi w życiu dziecka pierwsze i naturalne środowisko wychowawcze. Jest podstawową formą opieki nad dzieckiem od jego urodzenia aż do uzyskania przez nie samodzielności. To właśnie tu dziecko zdobywa swoje pierwsze doświadczenia społeczne, uczy się określonych zachowań, norm postępowania, poznaje różnorodne formy, wzorce i nakazy. Rozwija swoją indywidualność, osobowość i psychikę. Rodzice są pierwszymi opiekunami i wychowawcami, stąd ich tak ogromny wpływ na późniejsze zachowanie potomka. To oni ponoszą odpowiedzialność za zaspakajanie potrzeb dziecka, dotyczy to przede wszystkim potrzeb emocjonalnych i materialnych.

Nie wszystkie jednak rodziny swoje funkcje realizują w takim stopniu, by dzieci mogły się w nich prawidłowo rozwijać. W wielu rodzinach występują problemy, które zakłócają ich prawidłowe funkcjonowanie takie jak np. bezrobocie, długotrwała choroba, nałogi, przestępczość, przemoc. Jeśli w rodzinie pojawią się dysfunkcje, instytucje i służby zobligowane są do wspierania rodziny i do podjęcia na jej rzecz określonych działań, które przywrócą jej prawidłowe funkcjonowanie.

II. PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA PROGRAMU :

1. ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U z 2015 r., poz. 583)
2. ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U z 2015 r., poz. 332)
3. ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U z 2015, poz. 163)
4. ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U z 2015 r. , poz. 114)
5. ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U z 2012 r. poz. 1228 z późniejszymi zmianami)
6. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U z 2005 r . Nr 180, poz. 1493 z późniejszymi zmianami)
7. ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U z 2012 r., poz. 1356 z późniejszymi zmianami)

III. DIAGNOZA

Punktem wyjścia do określenia zadań Gminnego Programu Wspierania Rodziny jest analiza danych o osobach i rodzinach objętych wsparciem Ośrodka Pomocy Społecznej w Gorzycach oraz analiza społeczna zawarta w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gorzyce na lata 2012 - 2016.

1. STRUKTURA WIEKOWA

W latach 2012-2014 liczba mieszkańców gminy zmieniała się. Liczba dzieci i młodzieży ulegała wahaniom, w 2012 r. grupa ta stanowiła 19,3% a w 2013 i 2014 r. 18,6 % ogółu mieszkańców gminy.

Tabela 1. Struktura wiekowa ludności gminy w latach 2012-2014

	2012 r.	2013 r.	2014 r.
liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	2.602	2.508	2.498
liczba osób w wieku produkcyjnym	8.928	8.890	8.964
liczba osób w wieku poprodukcyjnym	1.975	2.066	1.990
Ogółem	13.505	13.464	13.452

Dane Urzędu Gminy Gorzyce.

2. PLACÓWKI OŚWIATOWO - WYCHOWAWCZE

Dziecko wymaga szczególnej opieki i troski. Działalność na jego rzecz powinna polegać przede wszystkim na ochronie jego praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez

ułatwianie dostępu do oświaty, służby zdrowia i wypoczynku oraz na asekurowaniu go w obliczu zagrożeń.

W gminie Gorzyce funkcjonuje 3 przedszkola, 6 szkół podstawowych, 3 szkoły gimnazjalne i 1 szkoła ponadgimnazjalna. Dane szczegółowe na temat placówek gminnych, a także liczbę dzieci i uczniów do nich uczęszczających przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Placówki oświatowo-wychowawcze w gminie w roku szkolnym 2012/2013 ; 2013/2014; 2014/2015

nazwa i adres placówki	liczba dzieci, uczniów		
	2012/2013	2013/2014	2014/2015
Samorządowe Przedszkole w Gorzycach	194	192	193
Przedszkole w Trześni	26	25	22
Przedszkole w Sokolnikach	22	25	22
Szkoła Podstawowa nr 1 w Gorzycach	94	99	102
Szkoła Podstawowa nr 2 w Gorzycach	344	360	343
Szkoła Podstawowa w Sokolnikach	176	184	176
Publiczna Szkoła Podstawowa w Trześni	107	108	106
Szkoła Podstawowa w Furmanach	66	70	71
Zespół Szkół we Wrzawach	183	184	184
Gimnazjum w Gorzycach	255	254	248
Gimnazjum w Sokolnikach	116	100	98
Razem :	1.583	1.601	1.565

Dane Urzędu Gminy Gorzyce.

Analiza sytuacji dziecka w gminie Gorzyce została dokonana na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w funkcjonujących na jej terenie placówkach oświatowych - szkołach. W sumie do analizy przedłożono 8 ankiet – wypełnionych przez dyrektorów placówek oświatowych. Badania te pozwoliły zdiagnozować środowisko szkolne i rodzinne uczniów pod kątem występowania problemów opiekuńczo - wychowawczych oraz uzyskać

informację na temat prowadzonych w szkołach działań wychowawczych i profilaktycznych.

Wśród ww. placówek 6 zatrudnia pedagoga (brak w SP w Furmanach i w SP w Sokolnikach), 2 placówki zatrudniają psychologa (SP Nr 1 w Gorzycach, w SP w Sokolnikach), logopedę zatrudnia 4 placówki (SP w Sokolnikach, SP w Trześni, SP Nr 2 w Gorzycach, SP w Furmanach), a 1 digofrenopedagoga i surdopedagoga (Gimnazjum w Gorzycach).

Wszystkie placówki prowadzą dożywanie uczniów, zapewniają również uczniom dostęp do Internetu, 7 umożliwia korzystanie z sali gimnastycznej (brak w SP w Furmanach), 5 z zajęć świetlicowych (brak w Gimnazjum w Gorzycach, SP w Furmanach, Gimnazjum w Sokolnikach) a jedna (SP Nr 1 w Gorzycach) posiada klasy dostosowane do potrzeb uczęszczają do nich dzieci niepełnosprawnych.

Ogół placówek prowadzi zajęcia dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. W roku szkolnym 2013/2014 najczęściej organizowanymi były zajęcia wyrównawcze (8 szkół), logopedyczne (6 szkół), korekcyjno-kompensacyjne (6 szkół), psychoterapeutyczne (3 szkoły), rewalidacyjne (2 szkoły), socjoterapeutyczne (1 szkoła).

Tabela 3. Zajęcia dodatkowe dla dzieci prowadzone przez placówki oświatowo-wychowawcze w gminie w roku szkolnym 2012/2013 ; 2013/2014; 2014/2015

Rodzaj zajęć	Rok szkolny		
	2011/2012 Ilość uczniów	2012/2013 Ilość uczniów	2013/2014 Ilość uczniów
Wyrównawcze	252	239	344
korekcyjno-kompensacyjne	52	42	47
Logopedyczne	105	86	84
Psychoterapeutyczne	7	21	33
Socjoterapeutyczne	12	12	18
Rewalidacyjne	4	4	3

Razem :	432	404	529
----------------	------------	------------	------------

Dane placówek oświatowo - wychowawczych

Spośród ankietowanych szkół 6 wykazało występowanie problemów wychowawczych z uczniami. W ciągu roku szkolnego tj. 2011/2012 - 2013/2014 liczba ta ulegała zmianom i wyniosła 46, 47, i 56. W większości przypadków, w rozwiązaniu problemów uczniów aktywny udział brali rodzice, współpracując z pracownikami szkoły - wychowawcą, pedagogiem. W roku szkolnym 2013/2014 w 5 przypadkach odnotowano brak zainteresowania rodziców problemami uczących się dzieci. W tym również roku 1 szkoła skierowała 1 wniosek o wgląd w sytuację rodzinną dziecka do Sądu Rejonowego, Wydział Rodzinny i Nieletnich.

3. GŁÓWNE PROBLEMY DOSIĘGAJĄCE DZIECI I ICH RODZINY

Głównym problemem jest zjawisko ubożenia rodzin. Powodowane jest ono m.in. bezrobociem, które niejednokrotnie – na skutek wyjazdu jednego z rodziców w poszukiwaniu pracy za granicę – generuje problem eurosieroctwa. Kolejne występujące dysfunkcje odnoszące się do bezradności opiekuńczo - wychowawczej rodziców to między innymi nadużywanie alkoholu i stosowanie przemocy, które w konsekwencji prowadzą do rozbicia rodzin oraz zjawisko agresji i przemocy w grupie rówieśniczej, sięganie przez młodzież po papierosy i alkohol.

3. 1. Problemy na rynku pracy

Problemy na rynku pracy, objawiające się niedostateczną liczbą miejsc pracy, prowadzą do obniżenia standardu życia ludności. Długotrwałe pozostawanie bez zatrudnienia ogranicza szanse na podjęcie pracy, przyczynia się do ubożenia ludności, a nawet prowadzi do wykluczenia społecznego.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Tarnobrzegu w latach 2012-2014 liczba osób bezrobotnych w gminie Gorzyce ulegała zmianom i wyniosła na koniec kolejnych lat 778, 744 i 628. Wśród pozostających bez pracy większość stanowiły kobiety (odpowiednio 453, 440 i 361). Liczba osób pozostających bez zatrudnienia nie odzwierciedla pełnej skali problemu bezrobocia w gminie. Wiele osób pracuje bowiem w gospodarstwach rolnych, które ze względu na rozdrobnienie nie zapewniają odpowiednich warunków ekonomicznych. Na poziom bezrobocia w gminie mają m.in. wpływ procesy restrukturyzacyjne w okolicznych przedsiębiorstwach.

Dane szczegółowe na temat osób pozostających bez pracy w gminie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4. Bezrobotni w gminie według płci i ich udział w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na koniec lat 2012-2014

	2012 r.	2013 r.	2014 r.
liczba bezrobotnych w gminie	778	744	628
udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	8,7%	8,4%	7,0%
liczba bezrobotnych kobiet w gminie	453	440	361
udział kobiet w liczbie bezrobotnych	58,2%	59,1%	57,5%

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Tarnobrzegu.

3. 2. Przemoc w rodzinie

W świetle przepisu art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie jako przemoc w rodzinie należy rozumieć „jednorazowe albo powtarzające się umyślnie działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną,

powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

Służbami, które najczęściej pozyskują informacje o występowaniu przemocy w rodzinie jest Policja oraz Ośrodek Pomocy Społecznej. Zwykle są to powiadomienia od samych pokrzywdzonych, z uwagi na zaistnienie konkretnego, zwykle kolejnego, zdarzenia o charakterze przemocy.

Fakt występowania przemocy w rodzinie jest potwierdzany sporządzeniem „Niebieskiej Karty”. Procedurę „Niebieskiej Karty” regulują przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku (Dz. U Nr 209, poz. 1245). Procedura „Niebieskiej Karty” przewiduje ścisłą współpracę służb realizujących zadania przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu zapobiegnięcia dalszemu stosowaniu przemocy. Procedura ta obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez powołany do tego Gminny Zespół Interdyscyplinarny, w skład którego wchodzi : przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, Policji, oświaty, służby zdrowia, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, kuratorzy sądowi, itp.

Skalę tego problemu przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5. Zjawisko przemocy w rodzinie na koniec lat 2012-2014

	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014
Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta”	21	18	51
Ogólna liczba ofiar przemocy	25	18	60
Liczba ofiar - kobiet	21	14	39
Liczba ofiar - mężczyzn	0	2	5
Liczba ofiar - małoletnich	4	2	16

Ogólna liczba osób podejrzewanych o przemoc	21	17	46
Liczba podejrzewanych sprawców - kobiet	0	2	5
Liczba podejrzewanych sprawców - mężczyzn	21	15	40
Liczba podejrzewanych sprawców - nieletnich	0	0	1
Ogólna liczba podejrzewanych sprawców będących pod wpływem alkoholu	3	3	18
Podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu - kobiety	0	0	1
Podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu - mężczyźni	3	3	17
Podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu - nieletni	0	0	0
Liczba dzieci umieszczonych w nie zagrażającym im miejscu (np. rodzina zastępcza, dalsza rodzina, placówka opiekuńcza	0	0	0

Dane Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego w Gorzycach

Analizując powyższe dane należy stwierdzić, iż zjawisko przemocy w rodzinie stale wzrasta i jest poważnym zagrożeniem dla prawidłowego funkcjonowania rodziny i prawidłowego rozwoju dziecka.

3. 3. Alkoholizm

Rodzina, w której pojawia się problem alkoholowy, nigdy nie będzie taką samą rodziną jak ta, w której nie występuje. Rodzic - matka lub ojciec, nadużywający alkoholu nie są w stanie wypełniać prawidłowo ról opiekuńczo - wychowawczych. Relacje między poszczególnymi członkami rodziny stają się nieprawidłowe, wypaczone a wręcz patologiczne.

Charakterystyczne dla rodzin z problemem alkoholowym jest niezaspokojenie podstawowych psycho - społecznych potrzeb dziecka: bezpieczeństwa, miłości, kontaktu emocjonalnego z rodzicami, uznania i sukcesu. Dziecko w takiej rodzinie doznaje wielu fizycznych i emocjonalnych szkód, których skutki odczuwane są często dopiero w życiu dorosłym.

Tabela 6. Zjawisko alkoholizmu na koniec lat 2012-2014

	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014
Liczba wniosków skierowanych do sadu o zastosowanie przymusowego leczenia odwykowego	24	17	14
Liczba osób u których stwierdzono uzależnienie od alkoholu	24	17	14

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

3. 4. Przestępczość nieletnich

Istotnym czynnikiem społecznym wpływającym na zachowanie się nieletnich jest rodzina. Jest to naturalne środowisko wychowawcze dzieci i młodzieży. Życie współczesnej rodziny jest zdeterminowane w znacznym stopniu szybkimi przemianami jakie zachodzą w krajach intensywnie rozwijających się, a do nich należy również nasz kraj. Mimo znacznych przeobrażeń rodziny, nadal spełnia ona podstawowe funkcje, do których należą : biologiczno-opiekuńcza, gospodarcza, kulturalna, wychowawcza.

W prawidłowo funkcjonującej rodzinie dziecko poznaje zasady zachowania się, uczy się jak postępować zgodnie z występującymi w danym społeczeństwie normami i zasadami współżycia i współdziałania. Negatywne skutki oddziaływania na młodzież środowiska rodzinnego stanowią braki opieki wychowawczej lub stosowanie niewłaściwych metod wychowawczych oraz alkoholizm rodziców.

Problem przestępczości wśród nieletnich w ostatnich latach wzrasta, a dzieci i młodzi ludzie dopuszczają się coraz poważniejszych przestępstw. Wejście na drogę przestępczości dla

osób nieletnich jest bardzo niebezpieczne, deformuje jego osobowość i zaburza jego rozwój, co w późniejszym dorosłym życiu ciężko jest naprawić.

Z informacji uzyskanej z Komisariatu Policji w Gorzycach wynika, iż na terenie gminy Gorzyce w 2014 roku nie odnotowano żadnych przestępstw z udziałem nieletnich. Jednakże młodzież widywana jest w miejscach zagrożonych, jak również policja posiada potwierdzone informacje o przynależności nieletnich do subkultury pseudokibiców.

Policjanci z Komisariatu Policji w Gorzycach aktywnie uczestniczą w procesie przeciwdziałania przestępczości i demoralizacji nieletnich poprzez pogadanki w szkołach oraz prewencyjnym działaniem na terenie gminy.

3. 5. Niewydolność wychowawcza rodziców

„Rodziny niewydolne wychowawczo to te rodziny, w których większość wewnętrznych elementów i sama działalność wychowawcza wyraźnie odbiega od powszechnie realizowanych społecznych norm, wzorców i standardów życiowych. Powodują one niezaspokojenie podstawowych potrzeb biologicznych, psychicznych i społecznych dzieci i młodzieży” (S. Kawula).

Niewydolnością wychowawczą zagrożone są rodziny, gdzie dziecko traci jednego z rodziców na skutek śmierci, rozwodu lub długiej nieobecności, może to być także powtórne małżeństwo, zmiana stylu życia na skutek kłopotów finansowych, alkoholizm, itp.

Zgodnie art. 95 § 1 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego władza rodzicielska powinna być wykonywana tak, jak tego wymaga dobro dziecka i interes społeczny, a art. 96 § 1 zobowiązuje rodziców do troski o fizyczny i duchowy rozwój dziecka oraz należyte przygotowanie go do pracy dla dobra społeczeństwa odpowiednio do jego uzdolnień.

W przypadku, gdy rodzice nie są w stanie poradzić sobie z codziennymi problemami wychowawczymi, środowisko rodzinne wywiera ujemny wpływ na wychowanie dziecka lub

jest zagrożone dobro dziecka, władza państwowa - sąd opiekuńczy może ingerować w wykonywanie władzy rodzicielskiej poprzez jej ograniczenie(art. 109 k. r. o), zawieszenie (art. 110 k. r. o) lub pozbawienie (art. 111 k. r. o).

Tabela 7. Wnioski skierowane przez OPS do sądu o wgląd w sytuację rodzinną dziecka

	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014
Liczba wniosków skierowanych do sądu o wgląd w sytuację rodzinną dziecka	3	3	3
- liczba dzieci w tych rodzinach	10	8	7
Liczba rodzin wobec których sąd wydał postanowienie o umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej	1	1	2
- liczba dzieci w tych rodzinach	1	2	2

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Gorzycach

Według danych II Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Tarnobrzegu wykonującego orzeczenia w Sprawach Rodzinnych i Nieletnich, na koniec 2014 roku z gminy Gorzyce pod nadzorem kuratorskim w sprawach opiekuńczych pozostawało 45 rodzin, w których łącznie było 161 podopiecznych, w sprawach nieletnich pod nadzorem było 4 podopiecznych, zaś w sprawach o leczenie osób uzależnionych od alkoholu pozostawało pod nadzorem 25 osób.

Tabela 8. Działalność Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w zakresie pieczy zastępczej w latach 2012 - 2014

	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Liczba dzieci z gminy umieszczonych w rodzinach zastępczych	1	2	1
Liczba dzieci z gminy umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	-	-	1
Liczba dzieci z gminy przebywających w rodzinach zastępczych	12	12	10
Liczba dzieci z gminy przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	6	5	1
Liczba rodzin zastępczych, które objęły opieką dzieci z gminy	7	8	6
Liczba usamodzielnianych dzieci z gminy	1	3	4

Jeśli chodzi o rodzicielstwo zastępcze, w latach 2012-2014 w rodzinach zastępczych umieszczono odpowiednio 1, 2 i 1 dzieci z gminy. Generalnie w latach 2012-2014 tą formą opieki objętych było odpowiednio 12, 12 i 10 dzieci z gminy.

W analizowanym okresie liczba dzieci z gminy umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych (w latach 2012-2013 brak, w 2014 r. 1) jest niska a liczba przebywających w nich znacznie maleje (w 2012 r. 6, w 2013 r. 5, w 2014 r. 1).

W latach 2012-2014 liczba usamodzielnianych dzieci z gminy w kolejnych latach wynosiła 1, 3 i 4.

4. POMOC SPOŁECZNA I ŚWIADCZENIA RODZINNE

Najliczniejszą grupę wśród mieszkańców gminy korzystających ze wsparcia OPS-u stanowią co roku charakteryzujące się niskim poziomem dochodów rodziny ubogie, dotknięte bezrobociem, niepełnosprawnością i długotrwałą lub ciężką chorobą. Diagnozę tę potwierdzają dane dotyczące powodów przyznawania pomocy społecznej w gminie, które za lata 2012-2014 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9. Powody przyznania pomocy społecznej w gminie w latach 2012-2014

Powód przyznania pomocy	Liczba rodzin			Liczba osób w rodzinach		
	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Ubóstwo	223	231	221	730	713	682
Bezdomność	6	7	6	6	7	6
Bezrobocie	178	200	183	657	685	641
Niepełnosprawność	118	119	125	359	340	354

Długotrwała lub ciężka choroba	146	149	155	464	446	440
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	9	6	8	25	13	17
Przemoc w rodzinie	7	10	16	28	47	57
Alkoholizm	28	32	30	63	85	86
trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	7	6	9	13	10	24

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Gorzycach

W latach 2012-2014 najczęstszą przyczyną przyznawania pomocy społecznej w gminie było ubóstwo. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających ze wsparcia OPS-u z tego powodu wahała się (odpowiednio 223 i 730 w 2012 r., 231 i 713 w 2013 r., 221 i 682 w 2014 r.). Ważną przyczyną udzielania pomocy było również prowadzące do ubóstwa bezrobocie. W roku 2014 liczba rodzin i osób w rodzinach objętych wsparciem OPS-u z powodu braku zatrudnienia wynosiła 183 i 641.

Istotne przyczyny świadczenia pomocy społecznej w gminie stanowiły także problemy długotrwałej lub ciężkiej choroby i niepełnosprawności. Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych wsparciem OPS-u z tych powodów rosła z roku na rok (długotrwała lub ciężka choroba: z odpowiednio 118 i 359 w 2012 r. do 125 i 354 w 2014 r., niepełnosprawność: z odpowiednio 146 i 464 w 2012 r. do 155 i 440 w 2014 r.).

Kolejnymi przyczynami przyznawania pomocy społecznej w gminie były alkoholizm oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego. Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych wsparciem OPS-u w związku z problemem alkoholowym wahała się (odpowiednio 28 i 63 w 2012 r., 32 i 85 w 2013 r., 30 i 86 w 2014 r.). Zmieniała się również liczba rodzin i osób w rodzinach, borykających się

z bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (odpowiednio 9 i 25 w 2012 r., 6 i 13 w 2013 r., 8 i 17 w 2014 r.).

Pochodzące z tych rodzin dzieci, z racji niedoborów materialnych w domu, korzystały ze wsparcia w formie dożywiania w szkołach.

Tabela 10. Udzielone świadczenia - dożywianie dzieci w szkole na koniec lat 2012-2014

	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014
Liczba dzieci objętych pomocą w formie posiłku w szkole	226	267	245
Liczba rodzin objętych pomocą	132	147	128
Ilość posiłków	23.376	31.018	28.450
Kwota świadczeń w zł.	87.361	120.875	91.764

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Gorzycach.

Wzrasta również problem rozpadu związków małżeńskich i powstawanie coraz większej liczby rodzin niepełnych. Potwierdzeniem tego zjawiska jest wzrost ilości świadczeń alimentacyjnych.

Pomoc ta udzielana jest zgodnie z ustawą o pomocy osobom uprawnionym do alimentów i jest przyznawana dziecku wychowywanemu w rodzinie niepełnej, w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych świadczeń alimentacyjnych, oraz dzieciom wychowywanym przez osoby pozostające w związkach małżeńskich, przeprowadzających separację lub rozwód. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11. Świadczenia alimentacyjne przyznane w gminie w latach 2012-2014

	2012 r.	2013 r.	2014 r.
liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie alimentacyjne	136	155	155

liczba rodzin	88	96	93
wielkość wydatków na świadczenia alimentacyjne	612.409	704.411	724.889

Dane Urzędu Gminy Gorzyce.

Liczba mieszkańców gminy, którym w latach 2012-2014 korzystali ze świadczeń alimentacyjnych rosła z roku na rok (ze 136 w 2012 r. ; 155 w 2013 r. do 155 w 2014 r.) , a co za tym idzie, wysokość kwot wydatkowanych na ten cel (z 612.409 zł w 2012 r. ; 704.411 zł w 2013 r. , do 724.889 zł. w 2014 r.).

IV. ORGANIZACJA WSPARCIA RODZINY

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji.

Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego.

Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U z 2015 r. poz. 332), spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej. Obowiązek ten jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej realizują w szczególności we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi.

Tabela 12. Podział kompetencji w zakresie wspierania rodziny

GMINA	POWIAT	WOJEWÓDZTWO
<p>Profilaktyka</p> <p>Wspieranie rodziny</p>	<p>1. Piecza zastępcza i instytucjonalna</p> <p>2. Usamodzielnienie pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej</p> <p>3. Adopcja</p>	
Asystent rodziny	Organizator rodzinnej pieczy zastępczej - koordynator	Ośrodek adopcyjny
Placówki wsparcia dziennego	Placówki opiekuńczo - Wychowawcze	Regionalna placówka Opiekuńczo-terapeutyczna
Rodziny wspierające	Rodziny pomocowe	Interwencyjny ośrodek preadopcyjny
Inne działania na rzecz dziecka i rodziny	Rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka	
	Usamodzielnienie	

ZADANIA GMINY Z ZAKRESU WSPIERANIA RODZINY

Zgodnie z art. 176 ustawy z dnia 9 czerwca 2012 r. (Dz. U z 2015 r. poz. 332) do zadań własnych gminy należy :

1. opracowanie i realizacja 3 - letnich gminnych programów wspierania rodziny,
2. tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,

3. tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez :
 - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci,
4. finansowanie :
 - a) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
 - b) kosztów związanych z udzielaniem pomocy przez rodziny wspierające,
5. współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo - wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo - terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym,
6. sporządzanie sprawozdań rzeczowo - finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie,
7. prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Asystent rodziny

W ramach realizacji ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jest utworzenie stanowiska asystenta rodziny.

Pomoc asystenta mogą otrzymać rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych oraz rodziny, której dzieci są czasowo umieszczone poza rodziną. Asystent rodziny prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania lub w miejscu wskazanym przez rodzinę.

Celem pracy asystenta jest osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej wychowywanie dzieci. Jego głównym zadaniem jest niedopuszczenie do oddzielenia dzieci od rodziny lub ich powrót do rodziców, jeżeli już zostały umieszczone poza rodziną.

Do zadań asystenta rodziny należy w szczególności :

1. opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym,
2. opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej,
3. udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego,
4. udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych, wychowawczych z dziećmi,
5. wspieranie aktywności społecznej rodzin,
6. motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych,
7. udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymaniu pracy zarobkowej,

8. motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych,
9. udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych,
10. podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin,
11. prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci, dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną,
12. dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny,
13. monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną,
14. współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, organizacjami pozarządowymi, zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną.

Liczba rodzin, z którymi jeden asystent rodziny może w tym samym czasie prowadzić pracę, jest uzależniona od stopnia trudności wykonywanych zadań, jednak nie może przekroczyć 15.

Na terenie gminy Gorzyce od kwietnia 2012 r. pracuje 1 asystent rodziny. Ilość rodzin wymagających wsparcia w tym zakresie stale rośnie. Środowiska rodzinne są na bieżąco monitorowane i typowane do objęcia pomocą asystenta. Zwiększa się również ilość wydawanych przez sąd postanowień zobowiązujących niewydolne wychowawczo rodziny do współpracy z asystentem (art. 109 k.r. o).

Tabela 13. Rodziny i dzieci objęte pomocą asystenta rodziny

	2012 r.	2013 r.	2014 r.
liczba rodzin z dziećmi objętych pomocą asystenta rodziny, w tym :	1	3	9
- współpracujących z asystentem za ich zgodą	1	3	7
- na podstawie Postanowienia Sądu	-	-	2
- ilość dzieci w ww. rodzinach	2	12	27
liczba rodzin objętych pomocą asystenta rodziny, których dzieci zostały umieszczone poza rodziną	3	3	1
- ilość dzieci w ww. rodzinach	9	9	4

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Gorzycach.

Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje również z rodzinami biologicznymi dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej. Zadaniem asystenta rodziny, w takim przypadku jest praca z rodziną w miejscu jej zamieszkania, współpraca z koordynatorem powiatowym, odpowiedzialnym za dziecko umieszczone w instytucji sprawującej pieczę zastępczą. Motywowanie rodziny do podejmowania działań zmierzających do poprawy i wyeliminowania sytuacji, która była bezpośrednią przyczyną umieszczenia dziecka poza rodziną oraz utrzymywania regularnego stałego kontaktu z dzieckiem.

Na terenie gminy Gorzyce pozytywny efekt pracy asystenta z rodziną biologiczną odnotowano w jednym przypadku. Pod opiekę rodziców powróciło troje dzieci przebywających w placówce opiekuńczo - wychowawczej.

Placówka wsparcia dziennego

W celu wsparcia rodziny dziecko może zostać objęte opieką i wychowaniem w placówce wsparcia dziennego. Placówka ta współpracuje z rodzicami lub opiekunami dziecka, a także placówkami oświatowymi i podmiotami leczniczymi.

Pobyt dziecka w placówce wsparcia dziennego jest nieodpłatny i dobrowolny, chyba że do placówki skieruje dziecko sąd.

Placówka wsparcia dziennego może być prowadzona w formie :

1. opiekuńczej, w tym kół zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych,
2. specjalistycznej,
3. pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę.

Na terenie gminy Gorzyce istnieje jedna placówka wsparcia dziennego (świetlica), prowadzona jest ona w formie opiekuńczej. Placówkę tą prowadzi Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci i Młodzieży „Sami dla Siebie” w Gorzycach.

Liczba dzieci korzystających ze wsparcia dziennego (świetlicy) wynosiła 11 w 2012 r., i 10 w 2013 i 2014 r.

Rodzina wspierająca

W celu wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych rodzina może zostać objęta pomocą rodziny wspierającej. Rodzina ta, przy współpracy asystenta rodziny pomaga rodzinie przeżywającej trudności w :

1. opiece i wychowywaniu dziecka,

2. prowadzeniu gospodarstwa domowego,
3. kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych.

Pełnienie funkcji rodziny wspierającej może być powierzone osobom z bezpośredniego otoczenia dziecka, które nie były skazane prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo.

Dotychczas na terenie gminy Gorzyce nie ustanowiono żadnej rodziny wspierającej.

V. CELE PROGRAMU

Cel główny:

Stworzenie systemu wsparcia rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych.

Cele szczegółowe :

Cele szczegółowe Programu	Zadania	Realizatorzy
<p>Podjęmowanie działań profilaktycznych na rzecz wspierania rodzin</p>	<p>Promowanie rodzinnej integracji i prawidłowych wzorców funkcjonowania rodziny</p>	<p>OPS Gorzyce UG Gorzyce Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy Organizacje pozarządowe Palcówki oświatowe Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna Parafie Rzymsko - Katolickie na terenie gminy Gorzyce</p>
	<p>Pomoc rodzinom niewydolnym wychowawczo w przezwyciężaniu problemów opiekuńczo - wychowawczych poprzez wzmocnienie funkcji rodziny</p>	
	<p>Rozwój pomocy w formie usług asystenta rodziny i propagowanie nowych form pomocy - rodzina wspierająca</p>	

	Specjalistyczne poradnictwo : socjalne, prawne, psychologiczne	
Wspieranie rodzin dysfunkcyjnych	Diagnozowanie i monitorowanie rodzin dysfunkcyjnych	<p>OPS Gorzyce UG Gorzyce Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy Policja Gminny Zespół Interdyscyplinarny Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Sąd Rejonowy Organizacje pozarządowe Placówki oświatowe</p>
	Podjęcie działań zmierzających do wyeliminowania z życia rodziny niepożądanych zachowań i nałogów	
	Zapewnienie dzieciom spędzania czasu wolnego w sposób zorganizowany, pomocy w pokonywaniu trudności szkolnych, zaburzeń zachowań	
	Zapewnienie pomocy materialnej i rzeczowej rodzinom i dzieciom wymagającym pomocy	
	Zapewnienie odpowiednich warunków lokalowych rodzinom wymagającym wsparcia w tym zakresie	
	Udzielanie pomocy członkom rodziny w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymaniu pracy zarobkowej, motywowanie do podnoszenia kwalifikacji zawodowych	
Podjęcie działań na rzecz powrotu dziecka do rodziny biologicznej	Diagnozowanie i monitorowanie rodziny biologicznej	<p>OPS Gorzyce Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie Sąd Rejonowy Gminny Zespół Interdyscyplinarny Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych</p>
	Udzielanie wsparcia i pomocy rodzinie biologicznej poprzez współpracę z asystentem rodziny	
	Niwelowanie przyczyn niewydolności wychowawczej rodziny	
	Współpraca z instytucjami i podmiotami wspierającymi funkcje opiekuńczo - wychowawcze rodziny	

VI. ADRESACI PROGRAMU

Adresatami Programu są dzieci i rodziny z terenu gminy Gorzyce, a w szczególności rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych.

VII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Środki na realizację Programu mogą pochodzić z :

1. budżetu gminy,
2. budżetu państwa,
3. funduszy unijnych
4. innych źródeł.

VIII. REALIZATOR I PARTNERZY PROGRAMU

Realizatorem programu jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Gorzycach we współpracy takich podmiotów i instytucji jak :

- Urząd Gminy w Gorzycach,
- Sąd Rejonowy w Tarnobrzegu,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
- Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Gorzycach,
- Gminny Zespół Interdyscyplinarny,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna,
- Policja,
- Powiatowy Urząd Pracy
- Organizacje pozarządowe
- Parafie Rzymsko - Katolickie na terenie gminy Gorzyce

X. HARMONOGRAM i CZAS REALIZACJI PROGRAMU

Realizacja programu odbywać się będzie na zasadach współpracy z partnerami wyszczególnionymi w programie. Zadania będą realizowane w sposób ciągły i systematyczny w ramach czasowych objętych programem tj. w latach 2015 - 2017.

X. MONITORING i EWALUACJA PROGRAMU

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2015 - 2017 ma charakter otwarty i będzie systematycznie aktualizowany w miarę pojawiających się potrzeb. Monitoring programu będzie prowadzony na bieżąco. Sprawozdanie z realizacji Programu w danym roku, przedłożone zostanie w terminie do 31 marca każdego roku Radzie Gminy Gorzyce.